

Θα ξαναπάω κι ας πονώ ...

της Παναγιώτας Κωνσταντίνου-Παρασκευά*

Ήταν Μεγάλη βδομάδα, Μεγάλη Τετάρτη για την ακρίβεια, του 2004. Έτσι στα καλά καθούμενα, χωρίς να το περιμένει κανείς, ακούγεται στις ειδήσεις το άνοιγμα των οδοφραγμάτων. Μείναμε όλοι άναυδοι. Διερωτώμαστε «γιατί τόσο απρόσμενα. Τι επιδιώκει άραγε ο Ντενκτάς» και δυσκολευόμαστε ν' απαντήσουμε άμεσα. Μένουμε στις υποψίες και στις υποθέσεις. Περιμέναμε μια παρέμβαση από κυβερνητικό στόμα «Τι ήξει ο Τάσος Παπαδόπουλος ή ένας νομικός έστω. Πώς θα συμπεριφερθούμε, χωρίς να βλάψουμε το εθνικό μας θέμα», ερωτήματα αναπάντητα.

Καθόμουνα πραγματικά σ' αναμμένα κάρβουνα τις μέρες, και τις νύκτες μπαϊνόβγαινα στο πατρικό μου σπίτι στη Κατεχόμενη γη μας. Άνοιγα τη μεγάλη εξώπορτα με τις πουρόπετρες μαστορικά κτισμένες και τεχνικά γαρνιρισμένες, τη χρονολογία (1934) στο φεγγίτη της, το ρόπτρο που παρίστανε ανθρώπινο χέρι και στο χέρι μου το σιδερένιο κι αλλοιωμένο από την πολυκαιρία κλειδί, που μας άφησε «φεύγοντας» η μάνα, με την εντολή «όταν θα πάτε μ' αυτό ν' ανοίξετε την εξώπορτα».

Έμπαινα στον ηλιακό και φάνταζε μπροστά μου η μεγάλη δοκός, η νεφκά, σύμφωνα με τη δική μας τοποθεσία, όπου κρεμούσαμε τη σούσα τη Λαμπρή. Τραβούσα για το σαλόνι, «το σπίτι το καλό» κατά την οικογένεια κι έβλεπα να κρέμεται ψηλά από το κουρτινόξυλο η κοντή κουρτίνα με το ασπροκέντημα από τα χέρια της μάνας μας και καμάρωνα την τέχνη του κοπτού άσπρου γαζιού. Αντίκριζα στο πλάι το νυφικό κρεβάτι των γονιών μου, που έπιανε ολόκληρο τον τοίχο του νότου από πάνω ως κάτω, στολισμένο σαν έτοιμο να δεχτεί νιόπαντρο ζευγάρι. Τι τορναλήτοι, τι σκλουβέρκα, τι δαντέλες, γαζιά και κορδέλες. Πραγματικό στολίδι του σπιτιού, εξαιρετικής ομορφιάς και τέχνης. Από δίπλα η κονσόλα με σκαλιστό ξύλο καρυδιάς κι αμέτρητους καθρέφτες, όπου στεκόμαστε (όλες οι αδερφές) με τις ώρες, για να στολιστούμε πριν από κάθε μας έξοδο. Στη γωνιά το ερμάρι της προίκας της μάνας μας και μια τετράγωνη τραπεζαρία εκεί σιμά. Όλα τοποθετημένα πάνω στ' αστραφτερά άσπρα μάρμαρα της Αθναίνου. Δυο κουρτίνες στα δυο παράθυρα ολίδιες μ' αυτή της εσώπορτας, κρέμονταν από τους χοντρούς κρίκους του κουρτινόξυλου, όλες καλλιτεχνήματα από τα χέρια της μακαρίτισσας, που δεν αξιώθηκε να ξαναγυρίσει στο σπίτι της μετά τον ξεριζωμό του 1974.

Έτσι καθώς μετακινούμουν από τον ύπνο στο ξύπνιο, αρπάζει τ' αυτί μου μια δήλωση του πρώην Γενικού Εισαγγελέα στην τηλεόραση «η επίσκεψη στην κατεχόμενη γη μας δεν θεωρείται παρανομία, δεν αποτελεί αδίκημα».

Στα πόδια μου έβαλαν φτερά αυτές οι δηλώσεις και στα σωθικά μου άναψε μια φλόγα αδάμαστη. Ήθελα να πάω, να βρεθώ στο πατρικό μου σπίτι αύριο κιόλας.

Άρχισα να ψάχνω μέσα στην οικογένειά μου να βρω κι άηθους εθεήοντες, που θα με συνόδευαν σ' αυτή την ονειρική επίσκεψή μου στο χωριό που γεννήθηκα και μεγάλησα, που έζησα τη φτώχεια και την αγάπη κι έφαγα την πείνα με το κουτάλι.

Προθυμοποιήθηκαν δυο από τα παιδιά μου κι ευτυχώς κάθισε στο τιμόνι ο γιος μου, γιατί, όπως εξελίχθηκαν οι καταστάσεις δεν θα 'βρισκα το δρόμο ούτε να πάω, ούτε να γυρίσω πίσω.

Σταθήκαμε πολλές ώρες στη σειρά μπροστά στο οδόφραγμα, γιατί τα αυτοκίνητα σχημάτιζαν ατέλειωτες ουρές. Πολύς κόσμος είχε το μεγάλο καημό της επιστροφής, όπως και του λόγου μου και μια μικρή ταλαιπωρία δεν μας ανέκοπτε. Περιμέναμε αγόγγυστα κι ούτε που σκεφτήκαμε ν' ακυρώσουμε την απόφαση. Η καρδιά μας κτυπούσε σε τέτοιους ρυθμούς, που δεν άφηνε περιθώρια διαφορετικών σκέψεων. Ούτε μας ένοιαζε πως θα δείναμε τα διαβατήριά μας. Ένα μόνο κυριαρχούσε μέσα μας. Ο νόστος της πατρικής γης, της γης που οργώσαμε με ιδρώτα και δάκρυα, της γης που μας έθρεψε και μας ανάστησε με το γάλα της και τους χυμούς της, της γης που κρατούσε στα σπλάχνα της το λείψανο του πατέρα και των παππούδων μου.

Ήλθε επιτέλους η ώρα να μπούμε στα Κατεχόμενα, αφού περάσαμε απ' όλες τις διαδικασίες κι έπρεπε να 'χω τα μάτια μου δεκατέσσερα, για να καθοδηγήσω τα παιδιά στο σωστό δρόμο προς το χωριό. Δε χορταίνω να βλέπω γνωστά μέρη, που μου φαίνονται τώρα αγνώριστα και να μιλήω, να μιλήω με μάτια βουρκωμένα. Αυτό που αισθάνομαι τώρα δεν περιγράφεται. Πάω λίγο να χαρώ κι αρπάζομαι από θυμό, για το κακό που μας έγινε. Κάνω πως αναγνωρίζω στοιχεία της Αμμοχώστου και διερωτώμαι αν είμαι σωστή. Μιλήω με επιφύλαξη, εδώ το νοσοκομείο Αμμοχώστου, εδώ η ατμομηχανή του τρένου, εκεί το διοικητήριο, μα πού είναι το άγαθμα του Αυξεντίου, έβαλλε φτερά φαίνεται και πέταξε μακριά. Τι είναι αυτό το γλυπτό σύμπλεγμα, που υψώνεται επιβλητικά μπροστά στα ενετικά τείχη; Ποιος δρόμος οδηγεί προς τη Λευκωσία, είναι το πρόβλημά μου, γιατί το χωριό μου βρισκόταν μόλις επτά μίλια ανατολικά της Λευκωσίας και νόμιζα πως ήταν στη άκρη της γης τότε.

Περνούμε την λίμνη του Αγίου Λουκά, το Γαϊδουρά, το Πραστειό, την Πυργά, το Έξω Μετόχι και φτάνουμε στην έξοδο προς το Νέο Χωριό.

— Από 'δω πρέπει να στρίψουμε για το πατρικό μου, φωνάζω, και το σπίτι μου δεν απέχει πολύ από το δημοτικό σχολείο.

Ο οδηγός του αυτοκινήτου μας, ο γιος μου δηλαδή, τρέχει με κάποια ταχύτητα και δεν αντιλαμβάνεται πως τα μάτια μου δεν βλέπουν καθαρά. Περιμένει να του πω «σταμάτα, εδώ είναι το σπίτι μας», μα βρεθήκαμε κιάλιας σ' άηθο χωριό.

— Πού είναι το σπίτι μου; Πρέπει να το προσπεράσαμε χωρίς να το καταλάβουμε. Γύρισε πίσω, παιδί μου, και να οδηγάς πιο αργά.

Κάναμε στροφή προς τα πίσω κι ακόμα διερωτόμουν αν αυτό είναι το χωριό μου.

— Πάμε να δούμε την εκκλησία και σίγουρα θα καταλάβω αν αυτό είναι το Τραχώνι.

Πράγματι βρήκαμε την εκκλησία, που είχε, δυστυχώς, καταντήσει χώρος περιτωμάτων ζώων, ορθάνοικτη, χωρίς πόρτες και παράθυρα, με τους σταυρούς στα μνήματα σπασμένους, αλλιά με ευδιάκριτα τα ελληνικά ονόματα. «Χρυσούλη Σαββίδου» αναγράφεται εδώ κι είμαι πέραν από βέβαιη πως τούτος ο ιερός, αλλιά βεβηλωμένος χώρος, είναι ο ναός που βαφτίστηκα και παντρεύτηκα, είναι ο ναός της Χρυσοτραχωניתισσας, που αγκάληζε όληους τους πιστούς τις Κυριακές και τις μεγάλης γιορτές κάτω από τη μελωδική φωνή του Παπάντρεα.

— Τώρα θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε και το σπίτι μας και δεν μπορώ να καταλάβω γιατί δυσκολεύτηκα να το αναγνωρίσω, να εντοπίσω τουλάχιστον πού βρισκόταν το σπίτι που μεγάλωσε εφτά παιδιά, το σπίτι που τάζε δεκά στόματα καθημερινά, το σπίτι όπου χόρευα και τραγουδούσα, το σπίτι όπου διάβαζα και ξενυχτούσα.

— Αυτό είναι, αυτό είναι!

Ούτε έβλεπα πηλέον, ούτε άκουγα. Έτρεχα σαν αηφιασμένη, με τα δάκρυα να πλημμυρίζουν το πρόσωπό μου. Φώναζα κιόλας σαν κοριτσόπουλο κι έκαμα τα παιδιά μου να σκέφτονται τι έχω πάθει. Έψαχνα για σημάδια γνώριμα: αυλιάκια, δέντρα, πόρτες, παράθυρα, τα σπίτια των γειτόνων, τα δέντρα του περιβοηίου μας, τα κυπαρίσσια της εισόδου. Μα το σπίτι μας θεόκλειστο, με την μεγαλοπρεπή του εξώπορτα να θρηνεί την κατάντια της και τα παραθυρόφυλλα ασφαλισμένα με καρφωτά ξύλα, να μην μπορούν ν' ανοίξουν ούτε από τον αέρα ούτε από το χέρι του αφεντικού τους.

Μ' ένα πήδημα βρέθηκα στην αυλή του σπιτιού μου (γιατί μ' εμπόδιζε μια υποτυπώδης περίφραξη) κι έκοψα μ' ευλάβεια ένα ανθισμένο κλωνάρι από τη μανταρινιά, είδα το φούρνο που έψηνε τα Σάββατα δεκά ψωμιά και μερικά κεραμίδα της στέγης πεσμένα σε μια γωνιά, στο έδαφος.

Κάποιοι περίοικοι μας πλησίασαν. Ήταν Κούρδοι από την Τουρκία, μας είπαν, μιλώντας μας στα αγγλικά. Μάθαμε πως το σπίτι μας κρίθηκε ετοιμόρροπο κι έτσι του έβαλαν λουκέτο. Κανείς δεν μπορεί να μπει μέσα. Η καρδιά μου αγριεύει, αλλιά η φαντασία μου κάνει πάλη το θαύμα της. Μπαίνει χωρίς κανένα περιορισμό και βλήπει το νυφικό κρεβάτι των γονιών μου, την κονσόλα με τους καθρέφτες, ακριβώς όπως τ' αφήσαμε, όλη στη θέση τους. Ας είναι, τί μπορείς να πεις; Μόνο που σου 'ρχεται να σκάσεις.

Περπατήσαμε ακόμη λίγο στη γειτονιά, εντοπίσαμε τα σπίτια της Αντιγόνης, της Βερονίκης κι άλλων γειτόνων. Παρατηρήσαμε τις αλληλαγές που έγιναν στο χώρο,

την ευθυγράμμιση του δρόμου προς την Κυθρέα, την απουσία του καλαμιώνα που φάνταζε στη στροφή και τότε κατάλαβα γιατί δεν αναγνώρισα το σπίτι μου από την αρχή.

Η συγκίνησή μου άρχισε να μπαίνει σε πλῆαίσια. Τα μάτια μου είχαν κάπως καθαρίσει κι άρχισα να διηγούμαι στα παιδιά μου ιστορίες από τη ζωή μου σ' αυτό το χώρο, σ' αυτό το χώμα, κάτω απ' αυτό το δέντρο, πίσω από κείνο τον τοίχο, μέσα από τούτο το παράθυρο προς τη μεριά του δρόμου.

Με βαριά καρδιά το αποχαιρετήσαμε, όπως αποχαιρευόμαστε το γονιό μας που βρίσκεται βαριά άρρωστος στο νοσοκομείο, με μια γεύση πικρή, με ένα συναίσθημα, δυσάρεστο μεν, αηλιά που θέλω να το νιώσω ξανά και ξανά.

– Φεύγουμε και θα ξανάρθουμε, τους είπα και μπήκα στο αυτοκίνητο για την επιστροφή. «Θεέ μου, τι φοβερή εμπειρία» σκέφτομαι, χωρίς να βγάλω μιλήιά.

* Γεννήθηκε στο Τραχώνι της Κυθρέας (Λευκωσία-Κύπρου) το 1949. Επιθεωρήτρια Δημοτικής Εκπαίδευσης 01.01.2004-31.08.2009.

Σπούδασε στην Παιδαγωγική Ακαδημία Κύπρου, απ' όπου απεφοίτησε το 1970. Υπήρξε αριστούχος φοιτήτρια και τιμήθηκε με το πρώτο βραβείο Επίδοσης και το βραβείο Διδακτικής Εξάσκησης. Απέκτησε πτυχίο Παιδαγωγικών (εξομοίωσης) με άριστα, από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και τον τίτλο του Μάστερ στη Εκπαιδευτική Διοίκηση από το University of Bath του Ηνωμένου Βασιλείου τον Μάιο του 2000.

Ο τομέας που την ενδιαφέρει ιδιαίτερα είναι η «Αποτελεσματική Διδασκαλία», θέμα που την απασχόλησε και στη Διατριβή της.

Έχει κυκλοφορήσει τα βιβλία: 1. Εκπαιδευτικά οράματα (σε δύο εκδόσεις) 2. Όραμα και Δράση 3. Αγώνας από τη μουσική έπαληξη

Αρθρογραφεί σε εφημερίδες και περιοδικά. Ασχολείται με τη συγγραφή παραμυθιών για μεγάλα και μικρά παιδιά. Είναι μέλος του Εκπαιδευτικού Ομίλου Κύπρου (ΕΟΚ) και του Κυπριακού Ομίλου Εκπαιδευτικής Διοίκησης (ΚΟΕΔ). Είναι Πρόεδρος της Δημοτικής Χορωδίας Δερύνειας. Υπήρξε Πρόεδρος του Χριστιανικού Συνδέσμου «Παναγία» Δερύνειας και δραστηριοποιείται στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου. Είναι ομιλήτρια της Παγκύπριας Σχολής Γονέων.

Είναι παντρεμένη με τον επίσης εκπαιδευτικό Παναγιώτη Παρασκευά. Έχει τέσσερα παιδιά. Ζει με την οικογένειά της στη Δερύνεια.